

Pa Eiropai apjozto jostu

**Dodieties uz militārā mantojuma objektiem
paviesoties rubeniešu zemnīcā, ieraudzīt
skaistuli bateriju un nokļūt zemspogulijā**

ILZE AUZĀNE

Noputna lidotāja var ieraudzīt, kā cauri visai Eiropai no ziemeļu galējā punkta līdz pat Turcijas robežai stiepjas zaļa josta kā dzīvās dabas un kultūrvēstures mijiedarbības mugurkauls – dabā fiziski ir redzama kādreizējā dzelzs priekš kara robežjosla, kas gandrīz 40 gadu uz pusēm dalījusi pasauli. Tā stiepjas cauri 23 valstīm un ir aptuveni 8500 kilometru gara. Slēgtā militārā režīma dēļ nevienā no valstīm šajā joslā nav notikusi saimnieciskā darbība, tāpēc saglabājušās neskartas unikālas dabas vērtības. Katra valsts tās cenšas saglabāt, meklējot piemērotus apsaimniekošanas veidus. Viens no tiem ir dabas un kultūras, arī militārā mantojuma tūrisms, informē asociācija *Lauku ceļotājs*, kas iesaistījies *Zaļās jostas* projektā.

Pirms neilga laika *Lauku ceļotāja* izdotā militārā mantojuma karte esot kļuvusi ļoti populāra – šķiet, šim tūrisma produktam ir izredzes kļūt par sezonas atraktīvāko jaunumu. Uzvelkam ērtus pārgājiena apavus un dodamies vienas dienas ekskursijā uz Kurzemes ziemeļrietumiem, lai tuvāk iepazītos ar dažiem objektiem, kuru eksistences apstākļi gluži kā Latvijas pensionāriem ir krasi atšķirīgi.

Ideja jaunai filmai

«No 1944. gada 14. novembra

līdz 9. decembrim Ugāles, Usmas, Rendas un Zlēku pagastā notika sīvas kaujas starp vācu 16. armijas daļām, SD un SS vienībām policijas ģenerāļa Frīdriha Jekelna vadībā un kureliešu vienības atsevišķo bataljonu, ko komandēja leitnants Roberts Rubenis,» lasāms netālu no rekonstruētā rubeniešu otrās rotas bunkura, kura platība ir pieci reizi pieci metri un kurā savulaik mitinājušies 20 vīri. Ejam iekšā, kur mūs aptver pagrābu patika- mais vēsums un sveču gaismā atklājas telpas interjers: galds ar soliēm, viena koka gulta kā paraugs, pie griestiem karājas petrolejas lampa.

«Harismātiska personība,» par Robertu Rubeni, kura fotogrāfija līdzās sarkanbaltsarkanajam karogam piestiprināta pie zemnīcas sienas, saka viņa vārdā nosauktā fonda vadītājs Andrejs Keizars. Rubeniešu izcīnītā kauja esot plašākā un ilgstošākā visā Latvijas nacionālās pretestības kustības vēsturē. Iespējams, šis teikums pēc filmas *Sapņu komanda 1935* par Latvijas basketbola izlasi, kas 1935. gadā kļuva par pirmo Eiropas čempioni, varētu ieinteresēt producenta Andreja Ēka un režisora Aigara Graubas radošo duetu, kas iecienījis stāstus par latviešu varoņiem.

Nedaudz cietuši kaujā ar odiem, dodamies uz Leitnanta Rubena bataljona muzeju Ugāles Silmačos, kur uz sienas tiek projicēts video ar vienu no rubeniešiem, kurš dalās savās atmiņās. Tās glabā visi šeit apskatāmie

Noderīga informācija

- Leitnanta Rubena bataljona muzejs un zemnīca
Iepriekšēja pieteikšanās
E-pasts
rubena.fonds@inbox.lv
Tālrunis 26559172
- Ventpils Piejūras brīvdabas muzeja mazbānītis
E-pasts muzejs@ventspils.gov.lv
Tālrunis 63624467

www.mazbanitis.ventspils.lv

- Ekskursija ar padomju armijas kravas automašīnu
Iepriekšēja pieteikšanās
E-pasts pupoli9@inbox.lv
Tālrunis 29197900
- Informācija par Zaļo jostu
www.europeangreenbelt.org
- Militārā mantojuma datubāze
www.celotajs.lv

Rubeniešu otrās rotas bunkura platība ir pieci reizi pieci metri, un tajā savulaik mitinājušies 20 vīri

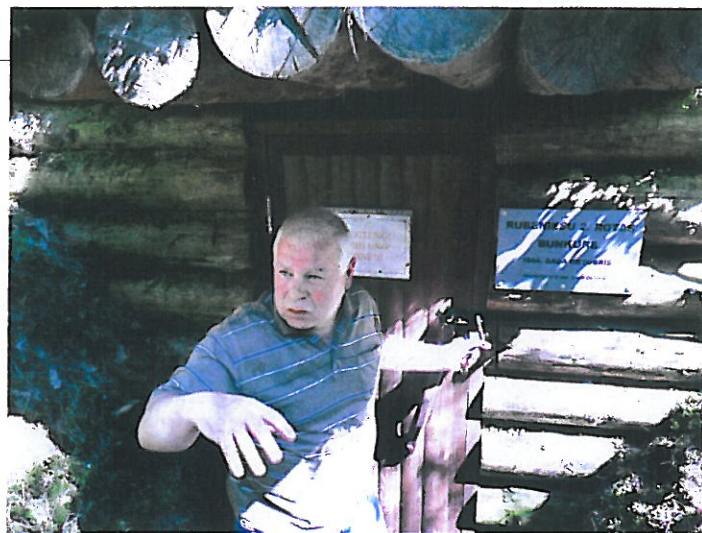
eksponāti. Barinā pa piecām zem stikla sarindojušās patronas: vācu mauzera sistēmas, krievu trīslīniju ieroču, japāņu karabīnes un citas patronas, to vidū arī «NATO standarta patronas». Nekas nav beidzies. Iepriekš piesakoties, kopā ar Andreju Keizaru var aplūkot muzeju, doties ekskursijā uz zemnīcu un cīņu vietām – šis ir vienīgais šāds militārā tūrisma maršruta piedāvājums Latvijā. E-pasts rubena.fonds@inbox.lv.

Ripo vilcieniņš

Dodamies ciemos pie mazbānīša. Izrādās, Ventpils muzeja šaursliežu dzelzceļš vēsturiski Pirmā pasaules kara gados bijis karalauka dzelzceļš militāro vienību un kravu pārvadāšanai, tagad šeit ar Baltijā vienīgo ejošo 600 mm šaursliežu dzelzceļa tvaika dzinēja lokomotīvi Ml-631 priekšgalā pa Kalna un Riņķa līniju vagoniņos tiek vizināti tūristi. «Čuku, čuku, čuku tū-ū-u-u, ripo vilcieniņš,» – kā dziesmi-

nā. Galvenā tā degviela ir ūdens, ko var uzpildīt no milzīgier ūdens krāniem. To karsējot, a tvaika spiedienu sāk darbotie mazbānīša cilindri, un tas svil podams var doties ceļā.

Viens no vagoniņiem ir k milzīga pastkastīte, mazā atver tā vien aicina iemest vēstu mīlotajam/-ai. Tas ir pasta vā gons, kas šodien no niknās saules paslēpies vagonu nojume ēnā un netaisās pat kustēt. Bū vien jāraksta SMS vai e-past vēstule. No Aizputes lokomotīvu depo līdziniekā, kas būvēt *fahverka* jeb pildredzga tehnoloģijā, mums tiek dota iespēja iz locīt kājas uz velodrezīna: Noplēšamajā kalendār Mazirbes stacijas ēkā laiks apstājies 1940. gadā ar tautudēl un tautumeitu koklētāju. «Zaķi bezbiļetnieki, stop!» mājaslap www.mazbanitis.ventspils.lv sauc konduktori, kuri ietērp vēsturiskajā uniformā. Viss ir izdomāts līdz pēdējai vilītei u pogai.

Ar padomju armijas kravas automašīnu GAZ-66 var izbukt aptuveni 90 kilometru garu maršrutu pa militārā mantojuma objektiem

Betona valdzinājums

Pilnīgs pretstats ir Ventspils 46. krasta aizsardzības baterija. «Atkal ir saskrējuši atkritumi,» saka vēstures pētnieks Jurijs Melkonovs, kurš savulaik piedalījies šīs vietas sakopšanā. Vēl senāk viņš ieradies Ventspils pilsētas domē un teicis: «Labdien! Jūsu pilsētā ir jābūt krasta aizsardzības baterijai, kas uzbūvēta 1939. gadā.» Lai arī saņēmīs noraidošu atbildi, tomēr viņa neatlaidība darījusi savu. «Piecas minūtes mēs braucām ar automašīnu no Ventspils centra līdz pilsētas dienvidu robežai, iebraucām nelielā mežā un apstājamies plašā klajumā. Piejūras kāpās slējās sasistu kļeģu kalni, cauri krūmu saaudzei spīdēja betons. Pirmais skats uz pelēko betonu apstulbināja. Manā priekšā stāvēja skaistule – baterija!» savā mājaslapā www.melkon.lv raksta daudzu grāmatu autors Jurijs Melkonovs.

Arī 2011. gadā mūs sagaida šis atradums, kuru pa īstam

spēs novērtēt tikai vēstures fani. Jā, tur tā ir – 46. krasta aizsardzības baterija. Tā tur vēl aizvien ir, jo tādas celtnes bez pēdām nepazūd – tūkstošiem kubikmetru dzelzsbetona, kas formā liets četras dienas bez apstājas. Baterija izmaksājusi aptuveni 20 miljonus rubļu. Līdz Otrā pasaules kara sākumam baterija bijusi kaujas gatavībā. Vienīgo reizi tā darbojusies 1941. gada 24. jūnijā, atvairot vācu torpēdkutera uzbrukumu Ventspils ostai, informē militārā mantojuma karte. Tā kā šī vieta ir cietusi no nesaudzīgas un negausīgas cilvēku rīcības, apskates laikā ir jābūt uzmanīgiem. Atrāšanās vieta: Vasarnīcu ielā, kurā varētu sarīkot tā saukto dzelteno tūri ar ievērojamu personu māju apskati, aptuveni vienu kilometru uz dienvidiem, dienvidrietumiem no Jūrmalas parka.

Piedzīvojums ar šišīgu

Dundagas Pūpolos mūs sa-

gaida Edgars Kārklevāls, kurš piedāvā aptuveni 90 kilometru garu izbraucienu ar tā saukto *šišīgu* jeb padomju armijas kravas automašīnu GAZ-66 pa militārā mantojuma objektiem – bijušo tanku ceļu Irbes upes krastos, kur var apskatīt Irbenes radiolokatoru, kas ir viens no padomju armijas slepenākajiem un iespaidīgākajiem objektiem – triju parabolisko antenu radio-uztveršanas supersistēma, ar kuru noklausītas telefonsarunas un droši vien arī cita informācijas pārraide milzīgā reģionā, ziņo *celotajs.lv*.

Gida pavadībā var uzkāpt līdz lielākās antenas zemspoguļa līmenim un iepazīt pazemes tuneli – izklausās pēc Lūisa Kerola varones Alises piedzīvojumiem, kas adaptēti padomju cilvēkam. Taču Edgars Kārklevāls uzliek galvā *pilotku* un piedāvā nelielu iepazīšanās ekskursiju pa tuvējo apkārtni. Aptuveni 20 cilvēku uz trim koka soliem kravas kastē apputam no galvas līdz kājām,

skats uz kabīni, kurā sēž mūsu vadītājs, atgādina kadru no Pāvela Čuhraja filmas *Šoferis Verai/Vodjitel' dļa Veri*. Tajā visā ir kaut kāda īpaša kinematogrāfiska romantika.

Kā var uzzināt interneta plašajās dzīlēs, šāda veida visurgājēji rijot benzīnu kā izsalcis zilonis, tomēr vienmēr piezēmējas uz visām četrām kā kakš. Pirms krustojuma tas pabāž galvu un paskatās pa labi un kreisi, un nedaudz atkāpjas – pa galveno ceļu garām pabrauc divi furgoni, saceldami milzīgu putekļu mākonī. Mati pēc tam iestīvināti kā ar laku, rīkli ar kaut ko dzeramu var izskatīt jau pašos *Pūpolos*. Jāpiebilst, ka ekskursija pa Ziemeļkurzemes bijušajām militārajām teritorijām saimnieka atjaunotajā armijas *gazikā* ir vienīgais šāda veida piedāvājums Latvijā. «Nevar teikt sievai, taču esmu noskatījis vēl vienu mašīnu,» viņš jokojot piebilst. Iepriekš jāpiesakās. E-pasts pu-poli9@inbox.lv.